

Yunus Emre'nin Sordum Sarı Çiçeğe ilahisi örneklemeden Türk müziğinde değerler eğitimi

Values education in Turkish music from the sample of Yunus Emre's hymn Sordum Sarı Çiçeğe

Şeymanur Altınsoy Yücel¹, Cemal Karabaşoğlu¹

¹ Sakarya Üniversitesi, Sakarya, Türkiye.

ÖZ

Bu makalede millî-manevi kültür mirasımız Yunus Emre'nin şiirlerinden biri olan *Sordum Sarı Çiçeğe* ilahisinin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı ilkokullarda verilen değerler eğitimi derslerinde materyal olarak kullanılabilirliği incelenmiştir. Araştırmada bir sistemi veya müfredatı geliştirmeye, değiştirmeye veya daha işlevsel hâle getirmeye yönelik çalışma yöntemlerinden biri olan eylem araştırması kullanılmıştır. Yunus Emre; hayatı, inanç dünyası, insanlığa olan bakış açısı 1200'lü yıllardan günümüze kadar ulaşan nadir şahsiyetlerden biridir. Yunus Emre'nin büyük bir topluluğu aynı çatı altına toplayacak kadar kuvvetli fikirleri ve bunları aktarırken kullandığı etkili dil, çağlar aşan etkiyi oluşturmasının en önemli sebeplerinden biri olarak görülmüştür. Bununla birlikte kullandığı hece ve aruz vezni Öz Türkçenin aktarımında büyük rol oynamıştır. Günümüzde herkes tarafından kabul gören bu zengin miras, kimi zaman şiir formatıyla halkın dilinde kimi zaman musikide kullanılan bir eğitim metodu olan meşk usulüyle cami ve tekkelerde her geçen gün kendini aşarak toplumda kült hâline gelmiştir. Bu kolay akışın, çalışmanın hedefi olan musiki ile değerler eğitimi aktarımına da yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu sebeple örnek olarak seçilen Palet Türk Müziği İlköğretim Okulu'nda okuyan 1,2,3 ve 4. sınıf kademesindeki 80 öğrenciye değerler eğitimi dersi esnasında Yunus Emre'ye ait *Sordum Sarı Çiçeğe* şiirinin segâh makamındaki ilahisi meşk edilmiştir. İlahide geçen değerler, açık uçlu sorular hâlinde öğrencilere yöneltilerek, anladıklarını resmetmeleri istenmiştir. Araştırma sürecinde elde edilen verilerde Yunus Emre'nin; sevgi, saygı, öz benlik, insan sevgisi, doğa sevgisi gibi soyut ve somut kavramlar hakkındaki evrensel fikirlerinin Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda müfredata alınan değerler eğitimi ders içerikleriyle örtüştüğü gözlemlenmiştir. Yunus Emre ilahilerinin değerler eğitiminde kullanılabilirliği üzerine yapılan bu araştırmanın öğrenciler üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu görülmüştür. Ayrıca elde edilen verilerde bu yöntemin öğretim sürecine katkı sağladığına dair bulgulara rastlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Türk din müziği, değerler, değerler eğitimi, Yunus Emre, sözlü aktarım

ABSTRACT

In this article, the usability of the poem *Sordum Sarı Çiçeğe*, one of the poems of our national-spiritual cultural heritage Yunus Emre, as a material in the values education courses given in primary schools affiliated with the Ministry of National Education was examined. The research, action research, which is one of the working methods aimed at developing, changing or making a system or curriculum more functional, was used. Yunus Emre is one of the rare figures whose life, world of faith and perspective on humanity have survived from the 1200s to the present day. His ideas strong enough to gather a large community under the same roof and the effective language he used to convey them have been seen as one of the reasons for his impact that transcended the ages, and the syllabic and aruz meter he used played a major role in the transmission of Pure Turkish. This rich heritage, which is accepted by everyone today, has surpassed itself day by

Şeymanur Altınsoy Yücel – altinsoy.seymanur@gmail.com

Geliş tarihi/Received: 05.11.2024 – Kabul tarihi/Accepted: 20.01.2025 – Yayın tarihi/Published: 31.01.2025

Bu makale, Şeymanur Yücel'in Cemal Karabaşoğlu'nun danışmanlığında yürüttüğü "Yunus Emre İlahileriyle Değerler Eğitimi: Palet Türk Müziği İlkokulu Örneği" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Telif hakkı © 2025 Yazar(lar). Açık erişimli bu makale, orijinal çalışmaya uygun şekilde atıfta bulunulması koşuluyla, herhangi bir ortamda veya formatta sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin veren [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) altında dağıtılmıştır.

Copyright © 2025 The Author(s). This is an open access article distributed under the [Creative Commons Attribution License \(CC BY\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium or format, provided the original work is properly cited.

day in mosques and lodges with the meşk method, an education method sometimes used in the language of the people in the form of poetry and sometimes in music, and has become a cult in society. It is thought that this easy flow and cultural heritage will also be beneficial for the transfer of values education through music, which is the target of the study. For this reason, the hymn of Yunus Emre's poem *Sordum Sarı Çiçeğe* in segâh makam was practiced during the values education lesson for the 1st, 2nd, 3rd and 4th grade students studying at Palet Turkish Music Primary School, which was selected as an example. The values in the hymn were directed to the children in the form of open-ended questions and the students were asked to draw what they understood. In the data obtained during the research process; it was observed that Yunus Emre's universal ideas about abstract and concrete concepts such as love, respect, self, love of humanity, love of nature overlap with the values education course contents included in the curriculum in schools affiliated with the Ministry of National Education. As a result, it was observed that this research conducted on the usability of Yunus Emre hymns in values education had positive effects on the students, and according to the data obtained, it was found that this method contributed to the teaching process.

Keywords: Turkish religious music, values, values education, Yunus Emre, oral transmission

1. GİRİŞ

Bu çalışmada değerler eğitimi bağlamında Yunus Emre şiirlerinden biri olan Sordum Sarı Çiçeğe adlı ilahinin meşk usulüyle öğreticiliği ve eğiticiliği araştırılmıştır. İlkokul, çocukların değerler eğitimi öğrenme sürecinde önemli bir yer tutar. Ekşi (2003), bu konuda bireyin olumlu değerler edinmesi ve karakterli bir yapıda yetişmesinin kendiliğinden olamayacağını, bu sebeple değerler eğitimini öğretmenin zorunlu olduğunu, bu safhada okullara ciddi görev düştüğünü, okulların bireyi beceri ile donatmak ve ahlakî davranışlar sergilemesine yardımcı olmak gibi hedefleri olması gerektiğini vurgular. Burada değinilen diğer bir husus ise değerler eğitimini tamamlamış bir kişinin, toplumun geleceği için de ne kadar önemli bir rolü olduğudur. Aynı zamanda Suh ve Traiger da (1999), okulun sadece çalışkan öğrenciler yetiştirmesi değil, aynı zamanda ahlakî değerlere sahip bireyler yetiştirmesi gerektiğini vurgulamıştır. Okullardaki değerler eğitimi aktarımının bireyin gelişiminde önemli bir yeri olduğu düşünüldüğünde -Veugeler's'in (2000) de ifade ettiği üzere- uygulanmakta olan programların değerler eğitimi konusundaki yeterliliği tartışılması gereken önemli bir sorundur.

Cice ve Özgan (2017), değerler eğitimi kapsamında okulda yapılan uygulamaların çok çeşitlilik gösteriyor gibi gözükmesine rağmen bu konuda ortak bir plan ve tavır birliğinin olmadığını, bazı etkinliklerin bireysel bir çabanın ürünü olarak süre geldiğini; uygulama metotlarının çoğaltılıp, etkinliklerin yaygınlaşmasına ağırlık verilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Kullanılan metotların, ders saatlerinin süresi içerisinde çocuklardaki dikkat seviyesi ile doğru orantılı olarak seyri gözlemlendiğinde, çocukların kendi öz cevherinde bulundurduğu potansiyeli açığa çıkarmada yavan kaldığı, fiziksel ve zihinsel kabiliyetli bireylerin tekdüze sistemlerle kendini ortaya koyamadığı çeşitli araştırmalarda kanıtlanmıştır. Ekici'nin (2023) uyguladığı *Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda Değer Aktarımının Gerçekleşme Nedenleri* adlı çalışmada, değer aktarımının gerçekleşebilmesi için eğitim sürecinde bilgiye değil uygulamalara ağırlık verilmesi gerektiği, çocuğun değerleri öğrenip davranışa dönüştürmesi ve kalıcılığın sağlanması için etkinlikler düzenlenip farklı metotlara başvurulması gerektiği dile getirilmektedir. Ayrıca Ekici (2023), medyada değerler eğitime yönelik eğitici yayınların çoğalmasıyla değer aktarımının gerçekleşmesi noktasında olumlu sonuca ulaşabileceğini ifade etmiştir.

İlkokul çağındaki çocuklara değerler eğitimi; görsel, işitsel, duyuşsal ve sanatsal birçok yöntem ile anlatılabilir. Görsel materyallerde animasyon, harita, grafik, tablo, benzetim oldukça etkili olduğu gibi mimari ve el sanatları da yardımcı unsurlardan sayılabilir. İşitsel materyallerde ise dinî musiki etkili yöntemlerden biri olabilir. Dinî musiki ile eğitim hedeflendiğinde güncel ve popüler birçok çalışma ve isim sosyal medya platformlarında karşımıza çıkmaktadır. Fakat doğru seçim için göz önünde bulundurulması gereken birçok etken vardır. Materyal olarak seçilecek eserlerin çocukların duygu ve düşünce dünyasına, millî-manevi temel değerlerine; yalın bir dil akışına, pedagojik olarak kapsayıcılığa ve melodik olarak akılda kalıcılığa sahip olması beklenmektedir. Ancak güncel eserlerin çok azının bu beklentileri karşıladığı düşünülmektedir. Yaşadığımız toplumun birleştirici unsurlarına, millî ve yerel öz kaynaklarına başvurulduğunda pek çok isim ve metot karşımıza çıkmaktadır. Yunus Emre bu isimlerden biridir. 14. yüzyılda Anadolu'da Yunus Emre'nin yaşadığı döneme ve bulunduğu ortama bakıldığında, savaşların hâkim olduğu, yeni bir toplumun inşa edildiği ve Anadolu'nun Türkleşmeye başladığı karmaşık bir coğrafya görülmektedir. Ancak bu zorlu dönem Yunus Emre, Mevlana Celaluddin Rumi gibi Türk toplumunun değer taşlarını yerleştiren büyük şahsiyetleri de ortaya çıkarmıştır. Bu dönemin kanaat önderlerinin, toplumun yapısına ve inançlarına uygun şifahi reçeteler sunduğu anlaşılmaktadır. Yunus Emre yaşadığı dönemde halkın moral ve ruhsal ihtiyaçlarını gözeterek, insan odaklı öğretileriyle derin ve kalıcı bir etki bırakmıştır. Yunus Emre'nin şiirlerinin halk arasında sözel olarak aktarılması

ise bu eserlerin zamanla halkın dili ve kültürüne entegre olmasını sağlamıştır. Bu sayede şiirleri, sadece edebi eserler olarak değil aynı zamanda toplumun birleştirici bir gücü olarak işlev görmüştür. Dönem değişmiş, toplum sorunları 21. yüzyılda farklılaşmış olsa da 14. yüzyılda verilen öğütlerin hala günümüz insanına etki edecek kadar güçlü olduğu ise bize ulaşan eserlerinden açıkça anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, onun şiirleri sadece bir edebiyat mirası değil aynı zamanda her dönemde bireylerin ve toplumların karşılaştığı zorluklarla baş edebilmek için sunulan evrensel bir yol haritası olarak görülebilmektedir.

Türk Kültüründe Müzik Uygulamaları ve Sözlü Aktarım

Biraz daha eskiye dönüp Türk toplumunda ses-müzik ilişkisini incelediğimizde göçebe olarak, doğayla iç içe yaşayan Türklerin; sesi, doğadan bir parça olarak nitelendirdiğini görmekteyiz. Bu dönemde nevrüz, kalender, gök gürtlüsü, şimşek, yağmur, fırtına gibi doğa olaylarının bir ruhu olduğunu ve tanrının insana bu doğa olaylarını uyarıcı veya müjdeleyici olarak gönderdiğine inanan savaştı bir toplum buluruz. Doğa, insanı bütünleyen bir faktör, insan ise doğanın hareketlerine göre günlük yaşamını ve özel günlerini, ayinlerini düzenleyen bir döngünün parçasıdır. Tanrı bilinci ve doğa hareketlerini birbiri ile bağdaştıran bu toplumda sesli gelenek kamlar, ozanlar ve şamanların düzenlediği ayinler ile sürmekteydi. Ak'ın (1997) deyimiyle, "bu ayinlerde ortam, kişi, ses hep bir ahenk içinde, tanrının sesini duymaya çalışır, bunun için araya yardımcıları koyarlardı". Şamanların ölüm, doğum, kutlama gibi olaylarda kullandıkları davul, zil ve kös ise bu ayinlerin ana temasını oluştururdu. Kötü ruhları kovmak, hastalıklara şifa olmak veya bir savaş düzeni almak gibi birçok amaçla kullanılan bu sesler, ortama göre azalıp çoğalan melodiler, zaman zaman arı vızıltısı, bazen de yüksek uğultulara dönüşürdü (Bozdemir ve Özçelik, 2019).

Türklerin Müslüman olması ve Selçuklu devletinin kurulmasıyla birlikte bu törenler İslam dininin emir ve yasaklarına göre yön değiştirmiştir. Büyükcan Sayılır'a (2022) göre "Kopuz çalan ozanlar, âşıklar Türk Halk Müziğinin temellerini atarken, tuğ takımları ile askeri müzik şekillenmeye başlamış, kamlar ise dini musikinin ilk örneklerini teşkil etmiştir". Çamurcuoğlu Tosun'a (2024) göre ise İslamiyet'e geçiş ile ritüeller yerini daha İslami ölçülere uygun törenlere bırakmış, Anadolu'da Sünni Türkler, Bektaşiler ve Aleviler ile bu gelenekler Türk İslam kültür mozaikini oluşturmuştur. Ahmed Yesevî, Mevlana, Hacı Bektâş-ı Veli ve Yunus Emre gibi sufiler Anadolu insanının hâmi hâline gelmişlerdir. Yeseviyye, Mevleviyye, Kübreviyye, Sühreverdiyye ve Rufâiyye gibi tarikatlar ise zaviyeleri ile Anadolu'nun mamur hâle gelmesinde önemli roller üstlenmişlerdir (Özköse, 2003). Türk tarihinde şamanlarla başladığı bilinen bu sesli-sözlü kültür aktarımı, Anadolu'ya kadar farklı formlara bürünerek gelmiş, temel enstrümanı insan olan müzik-ses kültürü bazen hızlı bazen yavaş, ama sürekli değişen ve dönüşen bir olgu olarak süregelmiştir. Türk tarihindeki bu değişimi araştırdığımızda Engin (2023), Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri mûsikî birikimi, özellikle Abdülkadir Merâğî'nin öncülüğünde Anadolu'da yayılmaya başlamış, sonraki dönemlerde bu mûsikî türüne "Türk Müziği" denilmiş, Türk müziği de kendi içerisinde "Halk Müziği" ve "Klasik Türk Müziği" şeklinde ikiye ayrılmış, "Türk Din Mûsikîsi" de Klasik Türk mûsikîsinin bir alt dalı olarak yerini almıştır diyerek bu değişimi tanımlamıştır.

Çağman'a (2021) göre "Tarih boyunca müzik, bir sanat olmasının yanında bir tedavi unsuru olarak da ilim ile uğraşan kişiler tarafından araştırılmış ve tedavi yöntemleri arasında yerini almış, hangi kişileri nasıl etkilediğine dair ilmi çalışmalar ortaya koyulmuştur". Bir tedavi yöntemi olarak müziğin kullanılması ise şamanların uygulamalarından sonra ilk kez Selçuklu-Osmanlı dönemi şifahanelerinde görülmeye başlanmıştır (Özköse, 2003). Razî, Farabî, İbn Sina, Hasan Şuurî ve Gevrekzade Hasan Efendi'nin yaptığı çalışmalar sonucunda müziğin insan psikolojisi ve fizyolojisi üzerindeki etkileri sistematik bir biçimde ele alınmış, tıbbi bir yöntem olarak kullanımı yaygınlaşmıştır. Örneğin Osmanlı döneminde saray hekimi olan Musa bin Hamun müzikle tedavi yöntemini çocuk psikolojisi hastalıklarını tedavi etmede kullanmıştır (Somakçı, 2003).

Çocuk hastalıklarını hangi makamın iyileştirdiğini Hekimbaşı Gevrekzade Hasan Efendi, Emraz-ı Ruhaniye'yi "Negama-ı Musikiye" adlı eserinde:

Buselik makamı: Kalça, baş ve göz ağrılarına iyi gelmektedir.

Büzürk makamı: Beyin, kulunç ağrıları ve kuvvetsizlik durumlarında kullanılmaktadır. Hicaz makamı: İdrar yolu hastalıklarına iyi gelmektedir.

Hüseyni makamı: Karaciğer, kalp hastalıklarına iyi gelmektedir. Irak makamı: Çocuktaki menenjit hastalığına faydalıdır.

İsfahan makamı: Zihin açıklığı verir. Ateşli hastalıklarda kullanılmaktadır.

Neva makamı: Büluğ çağına ulaşmış çocuk, kalça ağrı ve gönül sevinci için kullanılan makamdır.

Rehavi makamı: Baş ağrılarına, burun kanamasına, felç ve balgam hastalıklarına iyi gelmektedir.

Uşşak makamı: Ayak ağrılarına ve uykusuzluğa iyi gelmektedir.

Zirefkend makamı: Felç ve sırt ağrıları için kullanılmaktadır.

Zirgüle makamı: Kalp, beyin, mide ve karaciğer hastalıklarına iyi gelmektedir

diyerek ifade etmiştir (Güner, 2007). Örnek olarak seçtiğimiz Sordum Sarı Çiçeğe ilahisinin makamı olan Segâh makamı ise Irak makamının bir şubesi olarak 14. yüzyıldan itibaren karşımıza çıkmaktadır. Üçüncü hane anlamına gelmekle birlikte hüznün ile zühd'ü ifade etmektedir (Gerçek, 2015). Kutluğ'a göre "Sistemci okul kurucularında 24 şube bulunan iki nağmeden oluşan bir lahindir. Benzeri olan Irak makamı, ana makamlar arasındadır. Sultan II. Murat Han döneminin iki müzikoloğu Hızır Bin Abdullah ve Bedr-i Dilşad segâh makamını ana makamlardan saymışlardır. Bunun sebeplerinden biri, Abdulkadir Meragi'nin Segâh'tan iki kâr bestelemiş olabileceğidir" (Kutluğ, 2000) .

Günümüze bakıldığında Doğan'ın (2022) Klasik Türk Müziği Makamları Uygulanarak Yapılan Hemşirelik Doktora Tezlerinin Değişkenler Açısından Sistemik İncelenmesi adlı çalışmasında müzik terapi uygulamaları ele alınmıştır. Çalışmada Segah makamı, Hüseyini makamı ve Rast makamı içeren 30 dakikalık CD yoğun bakım hastalarına dinletilmiş ve müzik terapi ile aromaterapi uygulanan grubun nabız ortalamalarının normal seviyeye ulaştığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç, Gevrekzade Hasan Efendi'nin yüzyıllar önce geliştirdiği makamlar ile tedavi yönteminin etkinliğini destekler niteliktedir.

Meşk Sistemi

Türk toplumundaki kültür ve zanaat aktarımının devamlılığı noktasında temel bir eğitim-öğretim metodu olan meşk usulüne, musiki öğrenmek anlamında ilk defa 16. Yüzyılda, Babür Şah'ın Babürname isimli eserinde rastlanmıştır. "Meşk, ustadan çırağa aktarımı esas alan, taklit, örnek alma, hafıza ve ezber temelinde uygulanan geleneksel bir eğitim yöntemidir. Taklit ve model alma üzerinden gelişen meşk, tekrar (takrir) metoduna dayalı olduğu için bir eğitim yöntemi olmanın yanı sıra özellikle müzik kültürünün aktarımının gerçekleşmesinde de etkili olmuştur" (Ersu, 1999). Tura (1988) ise usul uygulamaya dikkat çekerek "Meşk esnasında üstattan özellikle iki şey edinilir. Eseri hafızaya kaydetmek ve yorumlamak. Bu da bir eseri güftesine uygun bir ifade tarzı ile bestelendiği makamın özellikleri de dikkate alınarak, usul ve formu bozmadan ve bestekârın estetik anlayışına saygılı kalmak kaydı ile kendi estetik anlayışını da katarak icra etmek" diyerek meşk yöntemini tanımlamaktadır. Uzunçarşılı (1977), "Osmanlı Devleti başından itibaren hudutlarını genişletmekle beraber, dış ve içteki mücadele nedeniyle oldukça huzurlu bir devri pâdişahın şair ve bilgili olması ve musiki ile alâkası sebebiyle Sultan İkinci Murad (1421 - 1451) zamanında bulmuştur" demektedir. Evliya Çelebi ise Seyahatname'sinde 1635'te meşk sisteminin kurumsallaşmış bir şekilde Topkapı Sarayı'nda icra edildiğini, kendisinin de sarayda mûsiki öğrenmeye başladığını ve sarayda fasılların icra edildiği bir meşkhânenin bulunduğunu ifade etmektedir (Evliya Çelebi, 1848/1977, s. 245).

20. yüzyıla kadar kullanılan bu sistemin, matbaanın bulunması ve Batı müzik kültüründe nota yazılımının yaygınlaşmasıyla etkisini kaybettiği görülmektedir. 20.yüzyıldan itibaren ses-söz hafızası kâğıda dökülmüş, bir üstattan öğrenilecek teorik bilgiler kitaplar ve internet yoluyla erişilebilir olmuştur. Fakat Türk Müziği eğitiminin icra ile teori arasındaki uyumsuzlıklardan kaynaklanan anlatım güçlükleri sebebiyle modern eğitim yöntemlerinin yanında hala meşk yöntemine de ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Manevi bir eğitimi içinde barındıran bu metot hala Türk devlet konservatuarlarında kullanılmaktadır. Kendisinden önceki nesle ait tüm müzikal birikimin, her zamanın üstadına göre en doğru şekilde icra edilerek, eserlerin nesilden nesle aktarımını sağlayan meşk yönteminin kültürel devamlılığın sağlanabilmesi adına büyük bir öneme sahip olduğu açıkça görülmektedir.

Değerler Eğitiminde Meşk Usulünün Kullanımı

Değerler eğitimi öğreniminde meşk usulünün kullanımı noktasına değinecek olursak, insan ilişkisi ve kişisel gözlemlenimin kullanılması ile anında geri dönüşün sağlanabildiği etkin bir yöntem olan bu metot, aynı zamanda Gardner'ın (1993) çoklu zekâ kuramını destekler niteliktedir. Eserin usulü vurulurken "dokunsal/kinestetik öğrenme", eserin saz kısmı uygulanırken "duyusal öğrenme", güfte kısmında ise "etik değerleri öğrenme" gerçekleşir. Böylece, tekdüze yapılan uygulamalara nazaran daha etkili ve kalıcı bir öğrenme biçimi ortaya çıkar.'

Sesin milletimizce tarihini incelediğimizde Orta Asya'dan itibaren genlerimizin yapısında meşk usulü uygulamasının tekrar ettiğini görmekteyiz. Bu yöntem ile öğrenme gelenekten geleceğe bir köprü olabilir. Bu köprü'nün önemli bir ayağını ise Türk toplumunun ortak ve nadide bir temsilcisi olan Yunus Emre'nin eserlerinin oluşturduğu söylenebilir. Bu bağlamda Yunus Emre'nin Sordum Sarı Çiçeğe şiirinin segâh makamında bestelenmiş bu hali, meşk usulüyle öğretime son derece uygun bir örnek teşkil etmektedir. Çalışmamız, bu eser üzerinden meşk usulünün eğitimdeki işlevselliğini ve bu yöntemin değerler eğitimi açısından nasıl bir katkı sağlayabileceğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Yunus Emre'nin Sordum Sarı Çiçeğe ilahisindeki kavramlar değerler eğitimi dersi bağlamında ele alınmış ve bu derslerin dinî musiki ile harmanlanarak çocuklardaki ahlak eğitimine sağladığı katkılar incelenmiştir. Yapılan araştırmanın değerler eğitimi açısından işlevselliği, çocuklar üzerindeki yansıması, Palet Türk Müziği İlkokulu'nda uygulanan ölçeklerle test edilmiş ulaşılan sonuçlar doğrultusunda çocukların zihin dünyalarında oluşan etkiler gözlemlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda çocuklara verilen değerler eğitimi dersinde Yunus Emre ilahilerini materyal olarak kullanan ilk çalışma olması sebebiyle önem arz etmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden eylem araştırması olarak tasarlanmıştır. Beyhan (2013) bu yöntemin öğretmenlerin kendilerine eleştirel gözle yaklaşabilme gibi olanakları olmasından dolayı gerek kendilerini tanıma ve geliştirme gerekse deneyimlerini meslektaşlarıyla paylaşarak işbirliğinde bulunabilme, yeni teknikler ve sorunlarına çözüm getirebilme açısından önemli olduğunu vurgular. Çalışmada gözlemler, yarı yapılandırılmış mülakatlar ve çalışma esnasında çocuklar tarafından oluşturulan dokümanlar toplanarak; işlenebilir hâle getirilmiştir. Eylem araştırmasını diğer araştırmalardan ayıran özelliklerin ilki olarak hâlihazırda bulunan uygulamaları iyileştirmeyi hedeflemesi gelmektedir. Bireylerin araştırma sürecine doğrudan katılım sağlamaları, evren olarak gerçek dünya olması sorunların yerinde tespit edilmesine olanak sağlar. Aynı zamanda bu araştırma yöntemi gözlem ve yarı yapılandırılmış mülakatı da kapsadığı için bireylerin sosyal olarak değişimini de desteklemektedir. Bu yöntemin tercihindeki sebeplerden biri de O'Brien'in (2001) belirttiği üzere eylem araştırmasının yaşayarak öğretmesidir; problemin tanımlanması, çabaların sonucunun görülmesi, tekrarlanabilme özelliklerinin olmasıdır.

Çalışma oluşturulurken, çocuklara dini değerler derslerinde öğretilmesi hedeflenen kavramlar, seçilen ilahide verilmesi istenen mesajla paralel olacak şekilde düzenlenmiştir. Gözlem için seçilen Palet Türk Müziği İlköğretim Okulundan ve seçilen 80 çocuğun ailesinden gereken izinler alınmıştır. Dersler kamera kaydına alınmış, açık uçlu sorular ve yarı yapılandırılmış görüşmelerle güçlendirilmiştir. Sonuçta toplanan veriler ve yarı yapılandırılmış görüşmeler transkripte dökülmüş, çocuklardaki değişimler ve derslerin bu yöntemle uygulanabilirliği makaleye aktarılmıştır.

Şekil 1' de, çalışmada uygulanan eylem araştırmasının aşamaları sırasıyla gösterilmiştir.

Şekil 1

Araştırma Yöntemi ve Aşamaları

2.1. Araştırmanın Etik İzinleri

Yapılan bu çalışmada "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi" kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri:

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: MEB- Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü

Etik değerlendirme kararının tarihi: 31.01.2024

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 202312293924653183

3. BULGULAR

Bu çalışma; görselleştirilmiş ve hikâyeleştirilmiş işitsel kavramların, bir bilgiyi öğrenmede kalıcı etki oluşturma oranını araştırmaktadır. Çalışmanın örneklemini Palet Türk Müziği İlköğretim Okulu'ndaki 1, 2, 3 ve 4. sınıflardan oluşturulmuştur. Her sınıfta önce Sordum Sarı Çiçeğe ilahisi 80 çocuğa önce şiir şeklinde okutulmuş, ardından ilahi formatı meşk edilmiştir. Araştırmanın bir başka ayağı olan açık uçlu sorular ile ilahide geçen değerler pekiştirilmiştir. Tüm kademelerdeki çocuklar, konunun farklı yöntemlerle işlenmesi nedeniyle dersi ilgi çekici bulmuşlar ve resim yaparak kendilerini ifade etmekten keyif almışlardır.

Araştırma sırasında yapılan bir başka gözlem ise saat farklılıklarından doğan dinleme-anlama oranları olmuştur. Örneğin 1.sınıf öğrencileri Cuma günü son saat anlatılan derslere daha az katılım sağlarken, Perşembe öğlen saatlerinde yapılan derslere neredeyse yüzde yüze yakın katılım olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmanın başka bir ayağını ise görseller oluşturmaktadır. Son aşamada öğrencilerden anladıklarını resmetmeleri istenerek toplanan veriler incelendiğinde 1 ve 2. sınıf öğrencileri somut ve soyut kavramları henüz tam oluşturamadığı için kimi öğrenci Yunus Emre ile sarı çiçek resmi çizerken kimisi sadece yunus balığı çizmiştir. 1, 2. sınıf öğrencileri resimlerinde ölüm, toprak kavramlarında çok basit yapılar oluştururken 3, 4. sınıflar daha somut kavramlara odaklanmıştır. İşitsel, görsel ve şiirsel anlatım- aktarım arasındaki farklar analiz edilmiş, bulgular kısmında şekil ve tablolar ile açıklanmıştır. Çalışmada kullanılan nota bilgisi Görsel 1'de verilmiştir.

Görsel 1

Nota Bilgisi (Karagöz ve Yunus Emre, t.y.).

-Segâh İlâhi-
SORDUM SARI ÇİÇEĞE

Beste: Tahir Karagöz
Şâfte: Yunus Emre

Düvak

Sordum sarı çi çe ğe Annen baban var mı dır Annen baban var mı dır

Çi çek ey dür Der viş ba ba An nem ba bam toprak dır

Hak lâ i lâ he il lâ l Jah Allah Lâ i lâ he il lâ l lah D.C.

-1-

Sordum sarı çi çe ğe
Annen baban var mı dır
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Annem babam toprak tır

-2-

Sordum sarı çi çe ğe
Evlât kardeş var mı dır
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Evlât kardeş yaprak tır

-3-

Sordum sarı çi çe ğe
Niçin benzin sarı dır
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Ölüm hize yakındır

-4-

Sordum sarı çi çe ğe
Siz e ölüm var mı dır
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Ölumsuz yer var mı dır

-5-

Sordum sarı çi çe ğe
Niçin boynun eğri dır
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Özüm Hak k'a doğrudur

-6-

Sordum sarı çi çe ğe
Sen kimin ümmetisin
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Muhammed ümmetiyim

-7-

Sordum sarı çi çe ğe
Sen beni bilir misin
Çi çek ey dür Der viş ba ba
Sen Yunus de ğel misin

T. Karagöz

Çocuklara sorulan yarı yapılandırılmış mülakat soruları ise şöyledir:

- A- Çiçekler konuşur mu?
- B- Eşyalar konuşur mu?
- C- Kâinattaki her şey canlı mıdır?
- D- İnsan neyden yaratılmıştır?
- E- Âdem peygamber kimdir?

80 öğrencinin kademelere göre verdiği genel cevaplar ve derslerin seyri şöyle ilerlemiştir:

- » 1.sınıf öğrenci grubu meşk edilen ilahiye eşlik edebilmiştir.
  - Sarı çiçek, karahindiba, papatya çiçeklerinden bahsedildikten sonra "Çiçekler konuşur mu?" sorusunda sınıf ikiye bölünmüştür. Öğrenci A, çiçeğin güneşin hareketlerine göre dönerek Allah'la konuştuğunu söylemiş, öğrenci B ise "Zikrederek dönüyordur" demiştir.
  - "Eşyalar konuşur mu?" sorusuna ise genellikle "Konuşamaz" denilmiştir. C, "Masam bir ağaç, ama ölü bir ağaç konuşamaz" demiştir. Kainatta her şey canlı değildir kanaatinin oluştuğu gözlemlenmiştir.
  - "Sordum sarı çiçeğe annen baban var mıdır? / Çiçek eydür derviş baba, annem babam topraktır." dizeleri okunup "Buradan ne anlıyorsunuz?" sorusuna cevaben, öğrenci D "İnsan atom ve moleküllerden oluşur, atom ve moleküller ise dört element olan ateş, su, topraktan oluşur." demiştir. "Topraktan yaratıldıysak neden çamur gibi gözükmüyoruz?" sorusuna öğrenci E, "derimiz olduğu için" cevabını vermiştir. Yunus balığı, Yunus Emre ve Yunus peygamber arasındaki farklar uzun uzun konuşulup resmedilmiştir.
- » 2. sınıf öğrencileri *Sordum Sarı Çiçeğe* ilahisi meşkinde tam katılımla eşlik edebilmiştir. Devamında ise bilmedikleri sözcükler açıklandıktan sonra belirlenen sorular sorulmuştur.
  - Çiçekler, eşyalar konuşabilir mi?" sorusuna alınan yanıtlar şu şekildedir:
Öğrenci A: Yapraklarıyla konuşabilir.
Öğrenci B: Çiçekçe konuşabilir.
Öğrenci C, Allah ile her canlının konuşabildiğini ama bizim duyamadığımızı, belki sessiz olursak bizim de bu konuşmaları duyabileceğimizi, her şeyin kendi dili olduğu için bizim o dili bilmediğimizden onları duyamadığımızı, bizim bu yüzden sadece insanları duyabildiğimizi söylemiştir.
Öğrenci D ise eşyaların insanların dostu olduğunu aslında herkesin özel eşyalarıyla bağ kurduğunu, oyuncaklarıyla konuştuklarını, enstrümanlarına can pare, zühre gibi isimler verip bazen onlarla dertleştiklerini söylemiştir.
  - Diğer bir soru olan "Muhammed ümmeti kimdir?" sorusuna cevaben çoğunluk "Peygamberin yolundan gidenler, yani bizler." cevabını vermişlerdir.
  - "'Annem babam topraktır' dizesiyle ilgili olarak, yaprakların sonbaharda dökülüp toprağa karıştığı, ilkbaharda ise tekrar tohum olarak geri döndüğü bir döngüye benzer şekilde, ölümün de bu sürece benzetildiği tartışmalar yapılmıştır."
- » 3. Sınıflar toplu bir şekilde ilahiye söyleyebilmiş, meşk usulüne uygun davranabilmişlerdir. Bilinmeyen genel kavramlar açıklandıktan sonra sarı çiçeğin Yunus Emre ile konuşması metaforu üzerinden, insanların gerçekten bir çiçek ile konuşmasının mümkün olup olmadığı sorusunun cevabı aranmıştır.
  - Sınıf mevcudunun yarısından çoğu çiçeğin konuşamayacağını söylerken, üç öğrenci konuşmanın "mecazi" olduğunu söylemiştir. A, kişi doğa ile ilişkisi iyi olursa insanın çiçeklerle konuşabileceğini söylerken; B, dünyadaki her canlı ve cismin kendi dillerinde konuştuğunu söylemiştir.
  - "Çiçek eydür derviş baba, Muhammed ümmetiyim" cümlesinden ne anlıyorsunuz sorusuna cevaben "Peygamberimin halkıyım." cevabı verilmiştir. Ardından bu cevabın ve ümmet kavramının üzerine konuşulmuştur.
- » Son sınıf olan 4. sınıf öğrencilerine de meşk usulü uygulanmış, tüm sınıf esere tam olarak eşlik edebilmiştir.
  - "Çiçekler konuşur mu?" Sorusuna: A, B, C, D, E F sırasıyla; zikreder, konuşur, konuşmaz, yapraklarının hareketleriyle konuşur, solarak ifade eder, zikretmeyi bıraktınca solar ve polen salınımıyla kendini ifade eder şeklinde cevaplar vermişlerdir.
  - "Her şey konuşabilir mi?" sorusuna ise öğrenci G, "hayvanların kendi cinsleriyle beraber yaşadıkları için iletişim hâlinde olduklarını düşündüğünü" söylemiştir. Bu yanıt üzerine Süleyman peygamber

ile karınca kıssası konuşulmuştur. Bu tartışma; hayvanların, bitkilerin ve insanların kendi dillerince konuşma ihtimalini düşündürmüştür.

- “Eşyalar canlı mıdır, konuşabilir mi?” sorusuna, “Ahşaplar, kumaşlar, enstrümanlar ağaçtan ve bitkilerden yapılır; bu yüzden eşyalarımız canlıdır.” cevabı genel kanaat olarak ifade edilmiştir.
- Sınıfın geneli “Dönüşen her şey canlıdır.” sonucuna vardıklarını ifade etmiştir.
- Öğrenci H, yukarıdaki tartışmadan sonuçla varlıkların ince-kalın, uzun-kısa olma ihtimaline göre dişi veya erkek versiyonu olup olmadığını sormuş, “Kardeşlerim yapraktır.” ibaresiyle dünyada yaşayan her canlının birbirine kardeş olduğu, küçük büyük her şeyin birbiriyle irtibat hâlinde olduğunu düşündüğünü ifade etmiştir.
- » İlahinin her nakaratında geçen “eydür” kelimesi tüm sınıflar tarafından sorulmuştur. Eski Türkçe olan bu kelime tüm sınıflara açıklanmıştır. Görsel materyallerde bazı çocuklar Yunus peygamber ile sarı çiçek çizerken bazıları konudan bağımsız yunus balığı çizmiştir. 4.sınıf kademesinin “Çiçekler Konuşur mu?” sorusuna verdiği cevaplar ortalaması Şekil 2’deki grafikte belirtilmiştir.

Şekil 2

“Çiçekler Konuşur mu?” Sorusuna 4.Sınıf Kademesinin Verdiği Cevaplar

Tüm kademelerin açık uçlu sorulara verdiği ortalama cevaplar ise Şekil 3’teki grafikte belirtilmiştir.

Şekil 3

Kademe Sonuç ve Bazı Cevaplar

SORDUM SARI ÇİÇEĞE İLAHİSİ KADEME CEVAPLARI			
1. SINIF	2. SINIF	3. SINIF	4. SINIF
Soyut kavramlara odaklandılar.	Soyut kavramlara odaklandılar.	Somut kavramlara odaklandılar.	Somut kavramlara odaklandılar.
Her şeyin canlı olmadığını belirttiler.	Her şeyin kendi dili olduğunu belirttiler.	Her canlı ve cismin kendi dillerinde konuştuğunu belirttiler.	Dönüşen her şeyin canlı olduğunu belirttiler.
Ölüm, toprak kavramlarında çok basit yapılar oluşturdular.	Ölüm, toprak kavramlarına basit yapılar oluşturdular.	Hz. Âdem’in topraktan yaratılma hadisesini sordular.	Hz. Âdem’in topraktan yaratılma hadisesini sordular.
Meşk edilen ilahiye eşlik edebildiler.	İlahiye tam katılımıyla eşlik edebildiler.	Konuşmanın mecazi olduğunu belirttiler.	Dünyada yaşayan her canlının birbiriyle irtibatla belirttiler.

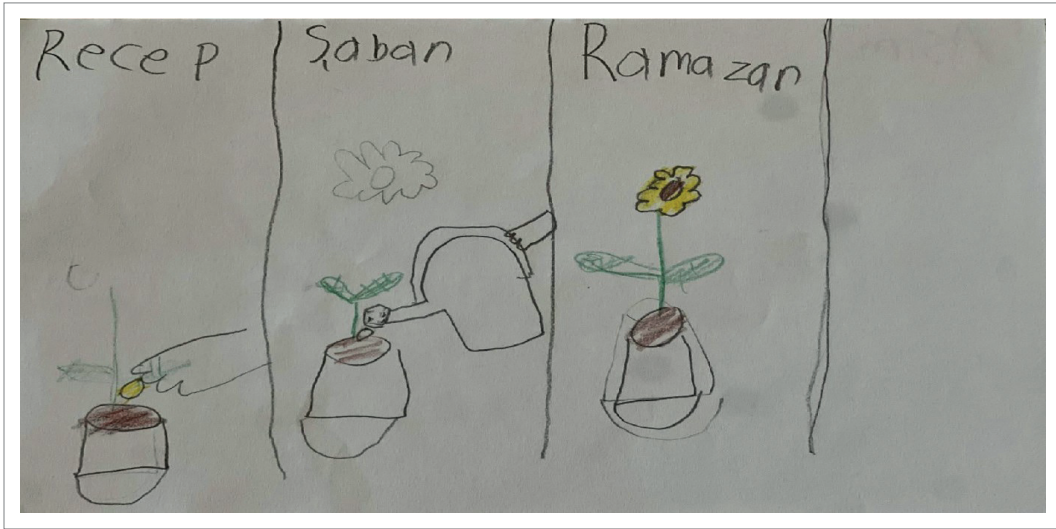
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Eylem araştırması şeklinde yapılan bu çalışmada görsel ve işitsel olarak toplanan materyaller incelenmiş, araştırmanın amacı doğrultusunda oluşturulan evrende, musiki ile değerler eğitiminin meşk sistemi üzerinden uygulanması, hem geleneksel sesli-sözlü (şifahi) aktarımı hem de dini değerler öğretiminin kolaylaştırdığı gözlemlenmiştir. Çocuklara sorulan Açık uçlu sorular doğrultusunda olay örüntüsünü takip edebilen öğrencilerin çizdikleri resimler alanında uzman psikolojik rehberlik danışmanı- okul rehber öğretmeni tarafından yorumlanmış, 7 resim ile araştırma sınırlandırılmıştır.

Yorumlanan resimler Görsel 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ile ifade edilmiştir.

Görsel 2

Öğrencinin çizimi

Rehber öğretmenin 2. Görsele dair yorumu şöyle olmuştur: "Öğrencimizin, ilahi ile İslam dininde önemli olarak kabul edilen mübarek üç ayları birleştirerek algıladığı görülmektedir. Uygulayıcı öğretmenimizle yapılan görüşmede etkinlik zamanının da üç aylara denk geldiği ifade edilmiştir. Öğrencimiz resmindeki Recep ayında toprağa sarı bir çiçek tohumu diktiğini, şaban ayında ise çiçeğin dallarının çıktığını Ramazan ayında ise çiçeğin kamil bir çiçeğe dönüşmesini resmetmiştir. Sarı çiçek ilahisinde geçen metaforlar düşünüldüğünde ise öğrencimizin anlam dünyasını daha çok maneviyat üzerinden şekillendirdiğini düşünebiliriz."

Görsel 3

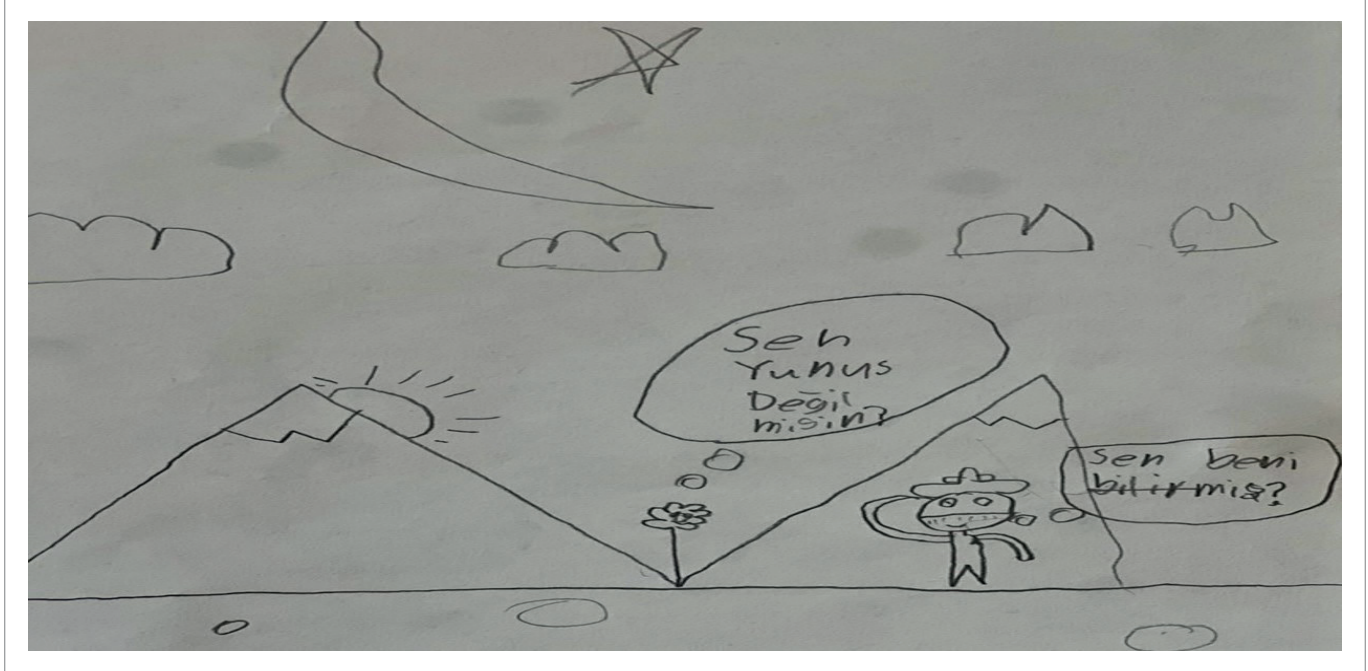
Öğrencinin Çizimi

Somut – soyut kavramına dikkat çeken rehber öğretmen, Görsel 3'te "Öğrencimiz dalı yere eğilmiş bir sarı çiçek ve yere doğru eğilmiş bir yaprağa, ağzı açık konuşmaya hazır minik bir yunus balığı resmetmiştir. Burada sarı çiçeğin, şair Yunus Emre'nin ağzıyla konuştuğu resmedilmiştir. Çocuğun bu dönemde zihin dünyasının henüz somut dönemde olduğunun çok güzel ve yerinde bir yansımasıdır." yorumunda bulunmuştur.

Görsel 4

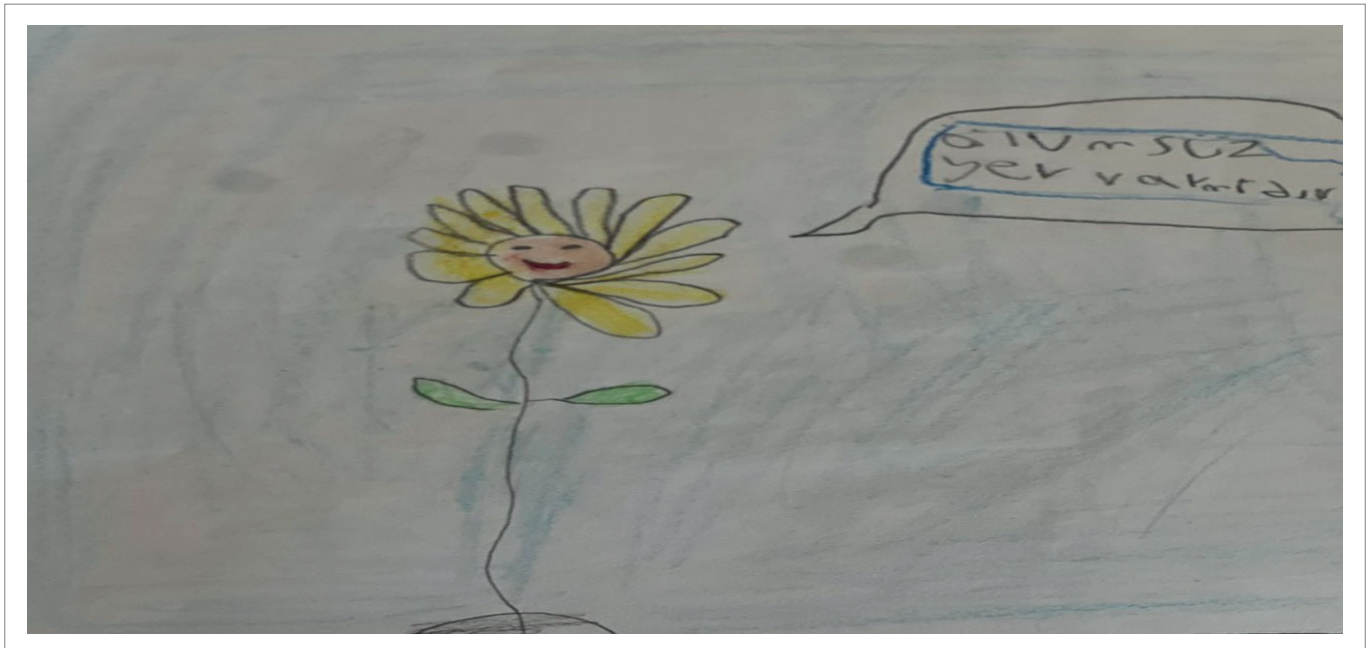
Öğrencinin Çizimi

Görsel 4'te "Öğrencimizin ilahide geçen, çiçeğin 'Sen Yunus değil misin?' Sorusunu sorduğunda kafası karışan bir adam resmetmesi, çiçeğin onunla konuşmasından ve dahi onu tanimasından dolayı şaşkın bir yüz ifadesi ve beden dili okunmaktadır. Çiçeğin konuşması çocuğun bugüne kadar bildiği gerçekliğin dışında bir şey olduğu için şaşkın bir ifade olduğu gözlemlenmektedir."

Görsel 5

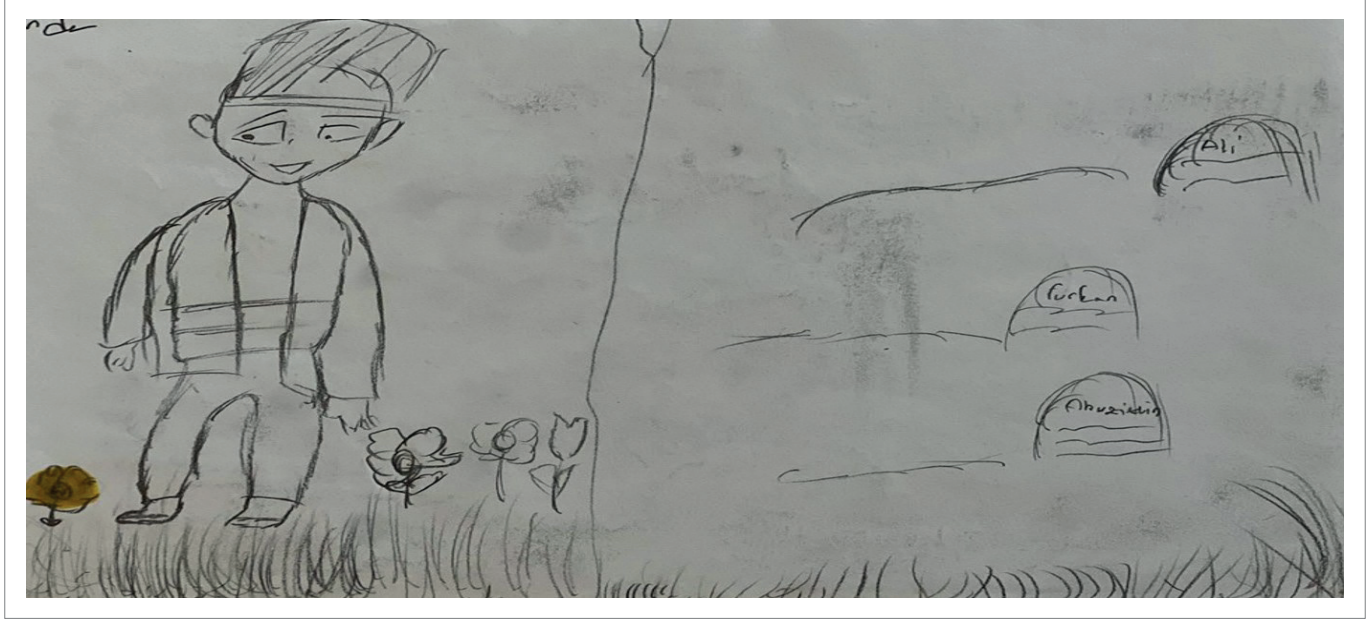
Öğrencinin Çizimi

Görsel 5'te rehber öğretmen çocuklar için zor bir yapı alan ölüm temasını yorumlamış "Öğrencimiz sarı ve mutlu bir çiçek çizmiş ve bir soru eklemiştir: Ölümsüz bir yer var mıdır? İlahide geçen ölüm temalarını görmekle birlikte ayrıca bu dönem çocuğunda yeni yeni şekillenen ölüm düşüncesi ve kaygısının da bu soruyla açığa çıktığını söylemek mümkün olabilir." demiştir.

Görsel 6

Öğrencinin Çizimi

Görsel 6'da ise rehber öğretmen "Renklerin tabiatla konuşmaya meyilli beden dilinde bir yetişkin kişi görülmektedir. Resimde birkaç tane daha çiçek çizilmiştir ancak resimdeki kişinin sadece sohbet ettiği çiçeğin renklendirilmiş olması dikkat çekicidir." yorumunda bulunmuştur.

Görsel 7

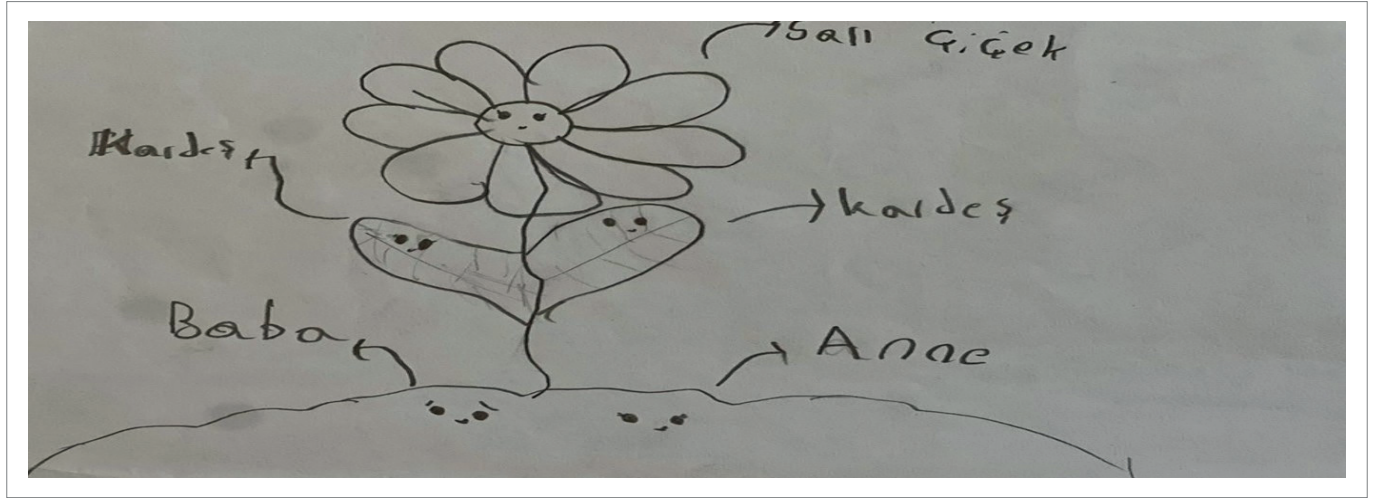
Öğrencinin Çizimi

Görsel 7'yi ise rehber öğretmen şu şekilde yorumlamıştır: "Çiçekle konuşan bir yetişkin figürü tasvir edilmiştir. Figürün üzerindeki dini semboller içeren eşyalar ve kıyafetler dikkat çekmektedir. Başındaki külah ise bu adamın bir döneme ait olarak düşündürmektedir. Ayrıca çiçeğin yüzünün bu kişiye dönük ve güler yüzlü resmedilmesi üzerinde durulması gereken başka bir ayrıntıdır."

Görsel 8

Öğrencinin Çizimi

Görsel 8'de ise rehber öğretmen sarı çiçek ilahisindeki "Annem babam topraktır" dizesini resimleyen öğrenci için şu yorumda bulunmuştur: "Öğrencimizin bir insanın varoluşsal hikayesini resmetmiş olabileceğini düşündürmektedir. Anne ve baba toprağın altına resmedilmiş yani biz yok iken bizi varlık haline dönüştüren kişiler. Sarı çiçeğin diğer yeşil dalları ise kardeşlerle resmedilmiştir."

Sonuç olarak, bu çalışmada uygulanan görsel ve duyuşsal etkinliklerin, öğrencilerin derse katılım oranını artırdığı ve odaklanma sürelerini uzattığı tespit edilmiştir. Ayrıca, öğrencilerin dinledikleri müzik doğrultusunda gerçekleştirdikleri doğaçlama resimler ve sordukları sorular aracılığıyla içsel doyuma ulaştıkları, kendi içsel süreçlerinde yanıtlayamadıkları pek çok soruya cevap buldukları ortaya konulmuştur. Bu bağlamda Yunus Emre'nin *Sordum Sarı Çiçeğe* şiirinin segâh makamında bestelenmiş bu ilahisinin, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı kurumlarda değerler eğitimi derslerinde materyal olarak kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır.

Etik kurul onayı

Çalışma, Sakarya Üniversitesi Etik kurulu tarafından onaylanmıştır (tarih: 21.12.2023, sayı : E-61923333-050.99-316842 21.12.2023).

Yazarlık katkısı

Çalışmanın tasarımı ve konsepti: ŞAY, CK; verilerin toplanması: ŞAY, CK; sonuçların analizi ve yorumlanması: ŞAY, CK; çalışmanın yazımı: ŞAY, CK. Tüm yazarlar sonuçları gözden geçirmiş ve makalenin son halini onaylamıştır.

Finansman kaynağı

Yazarlar, çalışmanın herhangi bir finansman almadığını beyan etmektedir.

Çıkar çatışması

Yazarlar, herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedir.

Ethical approval

The study was approved by MEB- General Directorate of Innovation and Educational Technologies (date: 31.01.2024, number: 202312293924653183).

Author contribution

Study conception and design: ŞAY, CK; data collection: ŞAY, CK; analysis and interpretation of results: ŞAY, CK; draft manuscript preparation: ŞAY, CK. All authors reviewed the results and approved the final version of the article.

Source of funding

The authors declare the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKLAR

- Ak, A. Ş. (1997). *Avrupa ve Türk-İslam medeniyetinde müzikle tedavi tarihi gelişimi ve uygulamaları*. Özeğitim Ltd. Şti.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim örgütlerinde eylem araştırması. *Journal of Computer and Education Research*, 1(2), 65-89. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jcer/issue/18614/196496>
- Bozdemir, O. ve Özçelik, H. (2019). Şamanist ritüeller kapsamında şaman davulunda bulunan sembollerin değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Akademik Sanat*, 4(8), 102-117.
- Büyükcan Sayılır, Ş. (2022). Eski Türk inanış ve mitolojilerine göre "ses" in Türkler üzerindeki etki ve yansıması. *ULAKBİLGE Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(68), 1-12.
- Cice, Y. ve Özgan, H. (2017). Değerler eğitimi uygulamalarının değerlendirilmesi ve geliştirilmesine ilişkin okul çalışma ekibinin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 70, 101-120.
- Çağman, T. (2021). Türkiye'de nöro-müzikoloji alanında yapılmış çalışmalara dair literatür değerlendirmesi. *Online Journal of Music Sciences*, 6(1), 118-126.
- Çamurcuoğlu Tosun, M. (2024). Eski Türklerde Şamanizm ve günümüze yansımaları. *Ahbar*, 1, 19-29. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11266408>
- Doğan, H. D. (2022). Klasik Türk Müziği makamları uygulanarak yapılan hemşirelik doktora tezlerinin değişkenler açısından sistematik incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 12(3), 610-627. <https://doi.org/10.31020/mutftd.1104730>
- Ekici, Ö. (2023). Öğretmen görüşleri doğrultusunda değer aktarımının gerçekleşmeme nedenleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 820-840. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3152193>
- Ekşi, H. (2003). Temel insani değerlerin kazandırılmasında bir yaklaşım: Karakter eğitimi programları. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), 79-96. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ded/issue/29200/312609>
- Engin, M. (2023). Türk-İslam dünyasındaki musiki birikiminin Anadolu'daki dini musikiye katkısı. *Anasay*, 26, 172-185. <https://doi.org/10.33404/anasay.1374386>
- Ersu, P. (1999). Osmanlı dünyasındaki mûsikîye bir daha bakmak. *Toplumbilim*, 9.
- Evliya Çelebi. (1977). *Seyahatnâme* (1. Cilt). (Orijinal yayın tarihi 1848).
- Gardner, H. (1993). *Multiple intelligence: The theory in practice*. Harper Collins Publishers.
- Gerçek, İ. H. (2015). Segâh makamının Uygur, Azeri ve Türkiye müzik kültürü bağlamında nazari açıdan karşılaştırılması. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 1(2), 41-49.
- Güner, S. S. (2007). Müziğin tedavideki yeri ve şekli. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 12, 99-112.
- Karagöz, T. ve Yunus Emre. (t.y.). *Sordum Sarı Çiçeğe Annen Baban Var Mıdır?* [Müzik Notası]. T.S.M.
- Kutluğ, Y. F. (2000). *Türk mûsikîsinde makamlar*. Yapı Kredi Yayınları.
- O'Brien, R. (2001). An overview of the methodological approach of action research. R. Richardson (Ed.), *Theory and practice of action research* içinde. Universidade Federal da Paraíba.
- Özköse, K. (2003). Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasında tasavvufi zümre ve akımların rolü. *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 7(1), 249-280.
- Somakçı, P. (2003). Türklerde müzikle tedavi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(15), 131-140.
- Suh, B. K. ve Traiger, J. (1999). Değerlerin ilköğretim sosyal bilgiler ve edebiyat programları aracılığıyla öğretilmesi. *Eğitim*, 119(4), 723-72.
- Tura, Y. (1988). Müzikte standardizasyon. *Birinci Müzik Kongresi Bildirileri* içinde (s. 83-84). Ankara.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1977). Osmanlılar zamanında saraylarda musiki hayatı. *TTK Belleten*, 41(161), 86-88.
- Veugelers, W. (2000). Değerleri öğretmenin farklı yolları. *Eğitimsel İnceleme*, 25(1), 37-46.

EXTENDED ABSTRACT

1. Introduction

This study investigates the pedagogical and educational efficacy of teaching “Sordum Sarı Çiçeğe,” a hymn by Yunus Emre, through the meşk method (traditional oral transmission in Turkish classical music) within the context of values education. Primary school plays a crucial role in children’s acquisition of values. Ekşi (2003) argues that the development of positive values and strong character is not an automatic process, necessitating formal values education. Schools, therefore, bear a significant responsibility in equipping individuals with skills and fostering moral behavior. Moreover, Ekşi emphasizes the vital role of individuals with well-developed values in shaping the future of society. Similarly, Suh and Traiger (1999) assert that schools should not only produce academically proficient students but also cultivate individuals grounded in moral values. Given the importance of values education in individual development, the adequacy of existing curricula in addressing this area remains a critical issue, as highlighted by Veugelers (2000).

Cice and Özgan (2017) observe that while school-based practices in values education appear diverse, there is a lack of a unified plan and approach. Some activities are conducted as individual initiatives, highlighting the need to diversify implementation methods and expand the scope of such activities. Observations of the correlation between the effectiveness of methods and children’s attention spans during class time reveal that conventional methods often fail to fully unlock children’s inherent potential. Various studies have demonstrated that physically and mentally capable individuals struggle to express themselves within standardized systems. Ekici’s (2023) study, “Reasons for the Failure of Value Transmission Based on Teacher Opinions,” indicates that value transmission requires a shift in focus from information dissemination to practical application. The study suggests implementing activities and employing diverse methods to facilitate children’s internalization of values and their subsequent translation into tangible behaviors, ensuring long-term retention. Ekici (2023) also suggests that increasing educational media content focused on values education could positively impact value transmission.

Values education for primary school children can be conveyed through various visual, auditory, sensory, and artistic methods. Visual materials such as animations, maps, graphs, tables, and simulations are effective, as are architectural and handicraft elements. Among auditory materials, religious music can be a powerful tool. While numerous contemporary works and artists are present on social media platforms, careful consideration must be given to several factors when utilizing religious music for educational purposes. Selected materials should resonate with children’s emotional and intellectual worlds, align with national and spiritual core values, employ simple language, be pedagogically inclusive, and possess memorable melodies. However, few contemporary works fully meet these criteria. Examining the unifying elements and national and local resources of our society reveals numerous figures and methods, with Yunus Emre being a prominent example. The 14th century, during which Yunus Emre lived in Anatolia, was marked by wars, the formation of a new society, and the Turkification of Anatolia—a complex geopolitical landscape. Yet, this challenging era also produced significant figures like Yunus Emre and Mevlana Celalleddin Rumi, who laid the cornerstones of Turkish societal values. These influential figures provided oral guidance tailored to the structure and beliefs of the society. Yunus Emre’s human-centered teachings, addressing the moral and spiritual needs of his time, had a profound and lasting impact. The oral transmission of his poems integrated them into the language and culture of the people, allowing them to function not only as literary works but also as a unifying force. Although societal issues have evolved in the 21st century, his works clearly demonstrate the enduring power of the wisdom conveyed in the 14th century. Consequently, his poems are not merely a literary legacy but a universal roadmap for navigating the challenges faced by individuals and societies across time.

2. Method

This study is designed as action research, a qualitative research method. Beyhan (2013) emphasizes the importance of this method for educators due to its potential for self-reflection, self-improvement, collaboration with colleagues, and the development of new techniques and solutions to problems. In this study, data were collected through observations, semi-structured interviews, and documents created by the children during the study and subsequently processed. A key characteristic distinguishing action research from other research approaches is its focus on improving existing practices. The direct participation of individuals in the research process and the use of the real world as the research setting enable on-site identification of problems. Furthermore, as this research method encompasses observation and semi-structured interviews, it supports individuals’ social development. Another reason for choosing this method is its experiential learning

nature, as noted by O'Brien (2001), which involves problem definition, observation of the results of efforts, and the potential for replication.

In designing the study, the concepts intended to be taught to children in religious values lessons were aligned with the message conveyed by the selected hymn. Necessary permissions were obtained from Palet Turkish Music Primary School and the families of the 80 selected children for the observations. Lessons were video-recorded and supplemented with open-ended questions and semi-structured interviews. The collected data and semi-structured interviews were transcribed, and the observed changes in the children and the applicability of the lessons with this method were presented in the article.

3. Findings, Discussion and Results

This study explores the efficacy of integrating visualized and narrativized auditory concepts in enhancing information retention. The research was conducted with a sample of students from grades 1 through 4 at Palet Turkish Music Primary School. Initially, the hymn "Sordum Sarı Çiçeğe" was presented to 80 students in each grade as a written poem, subsequently followed by its performance and instruction using the meşk method, a traditional form of oral transmission in Turkish classical music. To further reinforce the values embedded within the hymn, open-ended questions were administered as a supplementary research instrument. Observations indicated that students across all grade levels demonstrated heightened engagement with the lesson due to the utilization of varied pedagogical approaches. Notably, the students expressed a positive inclination towards expressing their understanding and interpretations through visual art, specifically drawing.

This action research employed a mixed-methods approach, analyzing both visual and auditory data collected throughout the study. Within the defined parameters of this research, the implementation of values education through music, utilizing the meşk system, proved effective in facilitating both the traditional oral transmission of cultural heritage and the instruction of religious values. This methodology suggests a synergistic effect, wherein the auditory and visual components combined with the narrative structure of the hymn and the interactive nature of the meşk practice contributed to a more engaging and memorable learning experience. The findings indicate that the meşk method, rooted in cultural tradition, holds significant potential for enhancing values education in primary school settings. This approach not only preserves cultural heritage by transmitting traditional music but also provides a platform for children to actively engage with and internalize important values.